

PROIECT

de cercetare doctorală al candidatului

ROȘCULEȚ Vadim,

la specialitatea:

554.02 – Criminologie cu titlul:

„Prevenirea încălcării din neglijență a regulilor și metodelor de asigurare a asistenței medicale (malpraxis medical)”

Conducător de doctorat: LARII Iurie, dr. în drept, conf. universitar, șef al Centrului de Cercetări Științifice al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, cu drept de coordonare a tezelor de doctorat pentru specialitățile: 554 – Drept penal: 554.01 – Drept penal și execuțional penal; 554.02 – Criminologie.

Durata proiectului: 4 ani (2017-2021).

Actualitatea și principalele obiective ale proiectului

Îmbunătățirea continuă a calității și sporirea accesibilității serviciilor medicale sunt obiectivele fundamentale ale Ministerului Sănătății stabilite în Politica Națională de Sănătate și în Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în R. Moldova pentru perioada 2008-2017.

Asistența medicală constituie un element esențial în realizarea programelor de sănătate, îngrijirea bolnavilor, prevenirea maladiilor, promovarea și păstrarea stării sănătății. Potrivit regulilor eticii medicale respectul față de viață, demnitatea umană, drepturile omului face parte integrantă din îngrijirile medicale. Standardele de calitate a serviciilor medicale se determină în baza gradului de evoluție și de cunoaștere a științei medicale, luându-se în considerare și posibilitățile de acordare a acestora la nivel social.

Pentru asigurarea calității asistenței medicale este obligatoriu ca medicii și alți lucrători medicali să respecte anumite reguli și standarde profesionale. O asemenea premisă este stabilită în art.4 din Convenția Europeană din 04.04.1997 pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, potrivit căreia: „Orice intervenție în domeniul sănătății, inclusiv cercetarea, trebuie să se facă cu respectul normelor și obligațiilor profesionale, precum și al regulilor de conduită aplicabile în speță”¹.

Și în dreptul național există mai multe acte și prevederi normative care instituie obligații profesionale pentru medici. În conformitate cu art.14 alin.(3) al Legii ocrotirii sănătății nr.411-XIII din 28.03.1995: „Lucrătorii medico-sanitari și farmaceutici poartă

¹ Convenția Europeană din 04.04.97 pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, în: *Tratate internaționale*, vol. 38, 2006, p. 247.

răspundere pentru incompetența profesională și încălcare a obligațiilor profesionale, conform legislației în vigoare (...)”².

Totodată, în conformitate cu art.6 din Legea cu privire la exercitarea profesiei de medic nr.264-XVI din 27.10.2005: „Profesiunea de medic are un caracter uman prin faptul că orice act medical se exercită exclusiv în interesul păstrării, restabilirii și fortificării sănătății individului și în interesul societății. În orice condiții de exercitare a profesiei, medicul trebuie să manifeste disponibilitate, corectitudine, devotament și respect față de ființa umană”³.

În corelație cu obligațiile profesionale, pentru lucrătorii medicali legea instituie dreptul la calitatea serviciilor medicale pentru cei care beneficiază de aceste servicii. Astfel, potrivit art.5 din Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului nr.263-XVI din 27.10.2005: „Pacientul are dreptul la: (...) c) securitate a vieții personale, integritate fizică, psihică și morală (...); d) reducere a suferinței și atenuare a durerii, provocate de o îmbolnăvire și/sau intervenție medicală, prin toate metodele și mijloacele legale disponibile, determinate de nivelul existent al științei medicale și de posibilitățile reale ale prestatorului de servicii de sănătate (...)”⁴.

Din atare rațiuni, considerăm ca fiind oportună examinarea în cadrul unei teze de doctorat a unui subiect deosebit de sensibil pentru societatea noastră precum ar fi prevenirea criminologică a malpraxisului medical.

Sediul materiei îl formează fără doar și poate infracțiunea incriminată la art. 213 Cod penal al Republicii Moldova, la care se prevede răspunderea penală pentru încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale (art.213 C.pen.)⁵. Or, mijloacele juridico-penale au o pondere covârșitoare în prevenirea fenomenelor infracționale, precum este și malpraxisul.

Considerăm că își va găsi o utilitate practică și teoretică un studiu destinat prevenirii criminologice a malpraxisului medical, iar corecta elucidarea a cauzalității acestui fenomen infracțional ar fundamenta în mod temeinic activitatea de prevenire și de combatere a acestuia.

² Monitorul Oficial al R. Moldova nr.34/373 din 22.06.1995.

³ Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 172-175/839 din 23.12.2005.

⁴ Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 176-181/867 din 30.12.2005

⁵ Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74.

Este de notat că problemele criminologice ale malpraxisului nu au făcut obiect de cercetare a unor studii care să le consacre în mod special, lucru care însă apare ca unul necesar în contextul răspândirii acestui fenomen la nivel național.

Obiective generale: dozarea politicii penale de prevenire a malpraxisului; elucidarea factorilor criminogeni; evaluarea activității organelor de drept la prevenirea și combaterea malpraxisului.

Obiective specifice: conturarea noțiunii de malpraxis medical; delimitarea malpraxisului de greșala medicală; identificarea elementelor și semnelor malpraxisului criminal; constatarea cauzelor și condițiilor malpraxisului; evidențierea unor măsuri generale și speciale de prevenire a malpraxisului.

Cadrul teoretic

Dată fiind gravitatea acestui fenomen, care provoacă după sine urmări irecuperabile, la momentul actual, abordarea fenomenului de malpraxis preocupă nu doar specialiștii din domeniul medicinei, ci și vasta pleiadă de juriști, profesori, cercetători etc.

Astfel, antrenarea științei criminologice în tratarea formelor de manifestare a malpraxisului medical se observă pe fondul unor studii din țară și din afara acesteia, care în final fundamentează conceptele teoretico-practice și permit prognozarea evoluției viitoare a fenomenului și a instrumentariului de prevenire și combatere a acesteia.

În cadrul tezei de doctor *Infrațiuni în domeniul medicinei: legislație, analiză juridică, calificare, cauze și măsuri de prevenire*⁶, elaborată de către I. O. Nikitina sunt tratate consecutiv asemenea aspecte ce țin de criminalitatea în domeniul medicinei, precum ar fi: evoluția incriminărilor privitoare la infracțiunile săvârșite în domeniul medicinei; evaluarea critică a prevederilor actelor normative existente în domeniul de referință; analiza tendințelor de comitere a infracțiunilor medicale; cercetarea practicii judiciare cu referință la cauzele penale comise de către lucrătorii medicali.

O altă lucrare de referință o constituie monografia elaborată de către grupul de autori E. V. Epifanova, D. Iu. Gonciarov, D. S. Blinov, M. A. Gorbatova etc., cu titlul *Izvoarele și conținutul politicii penale în domeniul sănătății – probleme actuale teoretico-practice*. În cadrul acestei lucrări au fost abordate cumulativ următoarele subiecte: pericolul social ca criteriu de criminalizare a faptelor care atentează la sănătatea persoanelor; tehnologiile

⁶ Никитина И. О., *Преступления в сфере здравоохранения (законодательство, юридический анализ, квалификация, причины и меры предупреждения)* Специальность- 12 00 08 - уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право АВТОРЕФЕРАТ диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2007.

medicale inovatoare răspunderea penală în sfera medicală; accețiunea erorii medicale și urmările juridico-penale ale acesteia etc.⁷

O altă teză de doctorat dedicată cercetării infracțiunilor medicale, inclusiv și al malpraxisului, o constituie teza de doctorat cu titlul *Infracțiuni profesionale comise de către lucrători medicali*, elaborată de către N.A. Ognerupov⁸.

În teza de doctor elaborată de A. P. Soloviov cu titlul *Prevenirea infracțiunilor în domeniul medicinei* autorul definește infracțiunile medicale ca fiind o totalitate de infracțiuni care atentează la relațiile sociale în domeniul drepturilor cetățenilor la protejarea sănătății și ajutor medical. Acest tip de criminalitate, conchide autorul înglobează în sine infracțiuni profesionale comise de către angajații din domeniul medicinei⁹.

O lucrare de anvergură elaborată la tema tezei de doctorat în R. Moldova îl constituie studiu monografic elaborat de V. Florea cu denumirea de *Răspunderea penală pentru infracțiunile medicale*. În această lucrare infracțiunile medicale sunt abordate într-un mod pluridisciplinar fiind nuanțate, deopotrivă atât aspectele de drept penale, cât și cele cu caracter criminologic. Plecând de la niște premise științifice cu caracter general, precum ar fi noțiunea de infracțiune medicală, clasificarea acestora, greșelile medicale și răspunderea pentru acestea, riscul întemeiat în dreptul penal, autorul ajunge să prezinte aspectele de drept penal ale infracțiunilor sus-menționate, după care cele ce țin de prevenția acestui fenomen.

Una dintre concluziile generale la care ajunge doctorandul ține de promovarea ideii existenței în R. Moldova a unui drept medical ca ramură distinctă în sistemul de drept național. De asemenea, pe parcursul întregii sale lucrări autorul analizează detaliat și întemeiat din punct de vedere științific experiența judiciară și de anchetă, precum și legislațiile penale ale altor state existent în domeniul supus investigației¹⁰.

Totuși, fiecare dintre studiile sus-menționate analizează în mod indirect fenomenul de malpraxis, fără a-i elucida esența și fără al delimita de fenomene similare. În același timp, în R. Moldova, actualmente nu a fost dezvoltat conceptul de prevenire a malpraxisului din perspectiva științei criminologice.

În viziunea noastră acest ultim aspect ne pare stringent, fapt condiționat de necesitățile teoretice și practice existente la moment în sistemul de drept al Republicii Moldova și de practicile altor state ale lumii, care în mare parte diferă de cele folosite în legislația națională.

⁷ Епифанова Е. В., Гончаров Д. Ю., Блинов Д. С., Горбатова М. А., Грошев А. В. и др. Истоки и современное содержание уголовной политики в области здравоохранения ...

⁸ Огнерупов Н. А. Профессиональные преступления медицинских работников,

⁹ Соловьев А. П. Предупреждение преступлений в сфере здравоохранения, Москва, 2007, р. 192.

¹⁰ Florea V., Răspunderea penală pentru infracțiunile medicale, Ed. Apigraf, Chișinău, 2006.

Metodologia

În vederea realizarea scopurilor și obiectivelor trasate mai sus, în calitate de metode de cercetare vor fi utilizate:

- **metoda analizei istorice.** Aceasta va fi utilizată pentru cercetarea originii și evoluției fenomenului de malpraxis și va servi pentru conturarea dezvoltării reglementărilor incriminatorii ale acestuia în dreptul material;

- **metoda analizei comparative.** Va fi folosită în special la studiul sediului normativ de pedepsire a malpraxisului din perspectiva elementelor de drept penal comparat al normei prevăzute la art. 213 C. pen. al R. Moldova cu normele similare din legislațiile penale ale altor state.

- **metoda analizei logice,** cu componentele sale de sinteză: analiza inductivă, deductivă, generalizare. Va permite prezentarea și cercetarea opiniilor doctrinare referitoare la cercetarea criminologică a malpraxisului;

- **metoda analizei statistice.** Aceasta din urmă ar permite evidențierea în mod direct a tendințelor de răspândire a fenomenului de malpraxis medical și, în mod indirect, a gradului de latentitate;

- **metoda analizei prospective.** Va fi folosită pentru realizarea unei prognoze asupra evoluției situației interne și internaționale în domeniu prevenirii și combaterii malpraxisului și va permite conturarea celor mai esențiale recomandări de perfecționare a cadrului legislativ național;

- **studiul de caz.** Pentru asigurarea laturii empirice a prezentului demers științific se face absolut necesar studiul de caz a diferitor situații de malpraxis medical care s-au produs în practica judiciară a R. Moldova. Studiul cinnologic al unui fenomen nu poate fi realizat decât prin relevarea unor cazuri particulare care ar evidenția cauzele și condițiile concrete de comitere a faptelor de malpraxis. Însușind aceste cazuri particulare, fără doar și poate că v-om obține un tablou al fenomenului ce v-a reflecata cauzele generale de comitere a acestuia.

Cercetarea își propune să acopere o zonă deficitară într-un domeniu important în care până la moment din anumite considerente nu s-a intervenit, cu intenția de a oferi un studiu temeinic al situației actuale, urmând a conchide cu o serie de măsuri, recomandări și propuneri *de lege ferenda* pentru prevenirea acestui fenomen. Cercetările întreprinse se vor baza pe studierea doctrinei, legislației și a practicii judiciare naționale și internaționale existente în sectorul dat de referință.

Planificarea strategică a cercetării

Elaborarea tezei de doctor cu tema: „*Prevenirea criminologică a malpraxisului*” va urmări o serie complexă de activități ce vor permite studierea multiaspectuală și deplină a celor mai importante lucrări în domeniul dat, iar baza empirică a tezei se va bizui pe exemple elocvente din practica judiciară atât a R. Moldova, cât și din jurisprudența internațională. Într-o mai bună organizare, asigurarea consistenței prezentului studiu, termene legale de realizare, se propune următorul plan al cercetării:

№	Anul de studiu	Activitățile planificate
1.	I-ul an de studiu	<ul style="list-style-type: none">▪ Elaborarea planului tezei de doctor;▪ Coordonarea planului tezei de doctor cu conducătorul științific;▪ Analiza materialelor existente în domeniul prevenirii, combaterii, analizei malpraxisului medical;▪ Efectuarea unui studiu asupra apariției și evoluției reglementărilor dedicate prevenirii malpraxisului medical;▪ Cercetarea principalelor concepte cu care operează legislația în vigoare.▪ Elaborarea concluziilor de rigoare.
2.	al II-lea an de studiu	<ul style="list-style-type: none">▪ Elaborarea conceptului de malpraxis medical în coraport cu asemenea noțiuni ca greșală medicală; neglijență; imprudență etc.;▪ Elucidarea elementelor și semnelor componente de infracțiune descrise la art. 213 C. pen. al R. Moldova care se echivalează cu malpraxisul criminal sancționat de legislația penală;▪ Studiul comparativ al normelor incriminatorii a malpraxisului criminal prevăzute în alte legislații penale;▪ Selectarea cazuisticii din practica judiciară a Republicii Moldova cu referință la infracțiunea cercetată. Întru acumularea exemplurilor din practica judiciară a altor state a vizita paginile web corespunzătoare ale Judecătoriilor Superioare din cadrul acestor state.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elaborarea concluziilor de rigoare.
3.	al III-lea an de studiu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stabilirea prin metoda statisticii și observației a tendințelor de răspândire a fenomenului de malpraxis în R. Moldova și în alte state de referință; ▪ Stabilirea factorilor criminogeni care condiționează existența și răspândirea fenomenului de malpraxis; ▪ Determinarea coordonatelor biospihosociale a persoanelor care practică activități de malpraxis; ▪ Constatarea particularităților de victimizare a persoanelor care cad victime a faptelor de malpraxis; ▪ Participarea la conferințe, mese rotunde, simpozioane, ateliere de lucru ș.a. dedicate cercetării efectelor negative pe care îl manifestă fenomenul criminalității organizate; ▪ Elaborarea concluziilor de rigoare.
4.	al IV-lea an de studiu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elaborarea conceptului preventiv general a fenomenului de malpraxis; ▪ Elaborarea măsurilor speciale și individuale de prevenire a malpraxisului; ▪ Elaborarea concluziilor finale care vor reuni concluziile separate pentru fiecare parte (capitol) a lucrării; ▪ Redactarea tezei de doctor; ▪ Pregătirea și înaintarea dosarului pentru examinarea tezei în cadrul seminarului științific de profil; ▪ Efectuarea altor activități după necesitate.

PLANUL TEZEI

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL ÎNCĂLCĂRII DIN NEGLIJENȚĂ A REGULILOR ȘI METODELOR DE ASIGURARE A ASISTENȚEI MEDICIALE (MALPRAXIS MEDICAL)

1.1 Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei în R. Moldova

1.2 Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei peste hotarele R. Moldova

2. REGELEMENTĂRI NORMATIVE PRIVIND PREVENIREA MALPRAXISULUI MEDICAL

2.1 Repere legale privind definirea malpraxisului medical în legislația penală a R. Moldova și a altor state

2.2 Regelementări incriminatorii privind malpaxisul medical în legislația penală națională și a altor state

3. CARACTERISTICA CRIMINOLOGICĂ A ÎNCĂLCĂRII DIN NEGLIJENȚĂ A REGULILOR ȘI METODELOR DE ASIGURARE A ASISTENȚEI MEDICIALE (MALPRACTICE MEDICAL)

3.1 Indicii cantitativi și calitativi

3.2 Factori criminogeni și situații de victimizare

3.3 Personalitatea infractorului

4. PREVENIREA MALPRACTICE MEDICAL

4.1 Prevenirea generală

4.2 Prevenirea specială și individuală

4.3 Prevenirea victimiologică

ÎNCHEIERE

BIBLIOGRAFIE

Bibliografie parcursă și orientativă:

1. Convenția Europeană din 04.04.97 pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, în: *Tratate internaționale*, Vol. 38, 2006, p. 247.
2. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74.
3. Legea ocrotirii sănătății nr.411-XIII din 28.03.1995. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.34/373 din 22.06.1995.
4. Legea cu privire la exercitarea profesiei de medic nr.264-XVI din 27.10.2005. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 172-175/839 din 23.12.2005.
5. Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului nr.263-XVI din 27.10.2005: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 176-181/867 din 30.12.2005.
6. Никитина И. О., *Преступления в сфере здравоохранения (законодательство, юридический анализ, квалификация, причины и меры предупреждения)* Специальность- 12 00 08 - уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право АВТОРЕФЕРАТ диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2007.
7. Епифанова Е. В., Гончаров Д. Ю., Блинов Д. С., Горбатова М. А., Грошев А. В. ș.a. *Истоки и современное содержание уголовной политики в области здравоохранения*. Москва: Юрлитинформ, 2013, 456 p.
8. Огнерубов Н. А. *Профессиональные преступления медицинских работников*, Л., 1966.
9. Соловьев А. П. *Предупреждение преступлений в сфере здравоохранения*, Москва, 2007.

10. Florea V., Răspunderea penală pentru infracțiunile medicale, Ed. Apigraf, Chișinău, 2006.

Dcotorand

Aprecierea conducătorului științific
